

УДК 378:377

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-75-63-69>

СВІТЛАНА НАГОРНЯК

<https://orcid.org/0000-0002-5311-3303>

svitlanamnagor@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, вул. Острозького, 32

МЕТОДОЛОГІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОЦЕДУРУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ

У статті висвітлено поняття формальної, неформальної та інформальної освіти, їхню взаємодію в контексті підвищення кваліфікації вчителів. Формальна освіта охоплює традиційний академічний підхід до навчання, неформальна освіта висвітлює особливості навчання поза межами закладу освіти, а інформальна освіта має на меті саморозвиток та навчання шляхом набуття власного досвіду. У статті досліджено методологію безперервної освіти крізь призму застосування різних форм освіти для досягнення більшої ефективності в процесі підвищення кваліфікації вчителів. Зауважено про забезпечення самовдосконалення вчителів як ключового елемента успішного професійного розвитку. Розглянуто важливість інтеграції методології безперервної освіти в загальну систему підвищення кваліфікації вчителів.

Ключові слова: безперервна освіта, формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта, підвищення кваліфікації.

SVITLANA NAHORNIAK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Ostrozshskoho str. 32, Vinnytsia

METHODOLOGY OF CONTINUOUS EDUCATION AND ITS INFLUENCE ON THE PROCEDURE OF IMPROVING THE QUALIFICATIONS OF TEACHERS

The article analyzes the methodology of continuous education and its influence on the procedure of improving the qualifications of teachers in the modern educational environment. The essence and significance of continuous education and its relation to the professional development of teachers are highlighted. The key aspects of the methodology of continuous education are studied in the context of the implementation of formal, informal and non-formal education. The article examines the theoretical and practical aspects of continuous education, reveals the role and significance of this approach in improving the quality of education and upbringing in modern educational institutions. The growing complexity of the educational process requires pedagogical personnel to constantly update their knowledge and skills, as well as adapt to the changing demands of society and technology. The influence of continuous education on increasing the professional competence of teachers, their motivation for self-development and improvement of pedagogical practice is also studied. Innovative pedagogical approaches and technologies are being studied, which contribute to ensuring a stable process of improving the qualifications of teachers.

The article highlights the concepts of formal, informal and non-formal education and their interaction in the context of teacher training. Formal education covers the traditional academic approach to learning, non-formal education highlights learning outside the educational institution, and informal education aims at self-development and learning through own experience. The article examines the methodology of continuous education through the prism of the application of various forms of education to achieve greater efficiency in the process of improving the qualifications of teachers. Ensuring teachers' self-improvement as a key element of successful professional development is emphasized. The importance of integrating the continuous education methodology into the general system of teacher training is considered.

Key words: continuous education, formal education, non-formal education, informal education, professional development.

Стрімка зміна сучасних педагогічних реалій, адаптація законодавства до європейських стандартів та реформування освіти на сьогодні являються основними чинниками, що додають актуальності питанню підвищення кваліфікації педагогів.

Впровадження безперервної освіти впродовж життя в освітній процес, передбачає використання різних освітніх форм та засобів, починаючи від використання дистанційних онлайн-платформ до традиційних лекцій, заочних курсів і навіть самонавчання.

Об'єктивні змінами зовнішнього та внутрішнього освітнього середовища, удосконалення ефективності форм і методів навчання, необхідність вивчення новітніх освітніх технологій являються основними чинниками створення якісної післядипломної педагогічної освіти, що покликана сприяти практичній реалізації навчання вчителів упродовж усього життя.

Мета статті – проаналізувати специфіку форм та методів підвищення кваліфікації вчителів крізь призму формальної, неформальної та інформальної освіти як методів реалізації безперервної освіти.

Питання підвищення кваліфікації викладачів та вчителів досліджували такі вчені, як Жан-Поль Джордан – французький педагог і науковець, Лінда Дарлінг-Геммонд, яка вивчає питання педагогічного лідерства і професійного розвитку вчителів, Девід Коллінс – британський науковець, який спеціалізується на дослідженні формальної та неформальної освіти, а також питаннях підвищення кваліфікації вчителів.

Проблему розвитку безперервної освіти та її елементів досліджували Л. Антошкіна, О. Карпенко, П. Штутман та ін. Проблема неформальної освіти як складової неперервного навчання висвітлена у наукових працях Р. Дейва, П. Девіса, М. Ерауга, К. Куллена, Д. Філда, П. Фордхема, П. Ходкінсона та ін.

Як зазначається у Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, підготовленій НАПНУ, післядипломна педагогічна освіта в Україні забезпечує безперервний професійний розвиток і компетентнісне зростання педагогічних кадрів відповідно до вимог державної політики в галузі освіти, запитів роботодавців і стейкхолдерів, а також потреб споживачів освітніх послуг [10]. З метою забезпечення всебічної підтримки педагогічних працівників на шляху до якісного професійного зростання було розроблено чітку нормативно-правову базу професійної діяльності (педагогічна освіта й підвищення кваліфікації) педагогічних працівників.

Розглянемо основні нормативно-правові документи, що врегульовують питання атестації та підвищення кваліфікації у таблиці 1.

Варто зазначити, що професійний розвиток педагогічних працівників передбачає безперервний процес набуття нових та вдосконалення раніше набутих професійних та загальних компетентностей, що необхідні для підвищення ефективності професійної діяльності. Така діяльність передбачає постійну самоосвіту та інші види і форми професійного зростання.

На сьогодні професійний розвиток може здійснюватися шляхом формальної та неформальної освіти, стажування, здійснення професійної діяльності тощо [15].

Розглянемо основні напрями підвищення кваліфікації:

- розвиток професійних компетентностей;
- формування спільних для ключових компетентностей вмінь та навичок, зазначених в частині першій статті 12 Закону України «Про освіту»;
- психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки;
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами;
- використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку;
- мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність;
- формування професійних компетентностей галузевого спрямування, опанування новітніми виробничими технологіями, ознайомлення із сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, станом і тенденціями розвитку галузі економіки, підприємства, організації та установи, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями;
- розвиток управлінської компетентності згідно положень Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників.

У разі викладання декількох навчальних предметів педагогічні та науково-педагогічні працівники самостійно обирають послідовність підвищення кваліфікації за певними напрямами у міжатастаційний період в межах загального обсягу підвищення кваліфікації, визначеного законодавством [14].

Підвищення кваліфікації вчителя має бути орієнтоване на набуття комплексу компетентностей під час провадження освітньої діяльності засобами використання програми підвищення кваліфікації за різноманітними видами і формами професійного зростання.

Сучасні процеси вдосконалення та стрімкого зростання професіоналізму вчителя, його бажання бути в тренді знайшли своє практичне відображення в ідеї безперервної освіти. Уперше концепція безперервної освіти була представлена на форумі ЮНЕСКО в 1965 р. видатним теоретиком П. Ленграндом і викликала значний теоретичний і практичний резонанс [19].

Характеристика основних нормативно-правових документів, що регулюють порядок підвищення кваліфікації та атестації

<p><i>Закон України «Про освіту» від 05.09.2017</i></p>	<p>регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти [13].</p>
<p><i>Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020</i></p>	<p>визначає правові, організаційні та економічні засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти [14].</p>
<p><i>Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014</i></p>	<p>встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з закладами вищої освіти на принципах автономії закладів вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [11].</p>
<p><i>Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019</i></p>	<p>установлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи фахової передвищої освіти, створює умови для поєднання освіти з виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців для забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави [16].</p>
<p><i>Закон України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012</i></p>	<p>визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування системи професійного розвитку працівників [15].</p>
<p><i>Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015</i></p>	<p>визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади [12].</p>
<p><i>Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 зі змінами від 27.12.2019 року № 1133</i></p>	<p>визначає процедуру, види, форми, обсяг (тривалість), періодичність, умови підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів освіти і установ усіх форм власності та сфер управління, включаючи механізм оплати, умови і процедуру визнання результатів підвищення кваліфікації [6].</p>
<p><i>Методичні рекомендації для професійного розвитку науково-педагогічних працівників, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 04 грудня 2020 року № 1504</i></p>	<p>унормовує процедуру підвищення кваліфікації.</p>

Основним документом, що визначає стратегію Європейського Союзу в галузі безперервної освіти, є Меморандум про безперервну освіту Комісії Європейського Союзу від 30 жовтня 2000 року. Ним було визначено шість основних напрямів розвитку безперервної освіти:

1. Нові базові знання і навички для всіх.

2. Відчутне збільшення інвестицій у розвиток людських ресурсів із метою підняття пріоритет найважливішого надбання Європи – людей.

3. Інноваційні методики навчання мають на меті запровадження розробок нових технологій навчання для системи безперервної освіти.

4. Принципово нова система оцінки здобутої освіти.

5. Розвиток наставництва і консультування.

6. Наближення освіти до місця проживання [17].

Сучасні зміни в освіті, розвитку академічної мобільності, вимушеної зміни місця проживання педагогічних та науково-педагогічних працівників у зв'язку із повномасштабною війною, нових геополітичних напрямів співпраці, кількість вчителів, що потребують «оновлення» професійних знань неспинно зростає. Згідно із положеннями Закону України «Про освіту», учитель має можливість обирати один з видів освіти впродовж життя – формальну, неформальну чи інформальну. Розглянемо детальніше, що являють собою ці види підвищення кваліфікації в таблиці 2.

Таблиця 2

Характеристика видів освіти впродовж життя

Формальна освіта	Неформальна освіта	Інформальна освіта
здобувається відповідно до освітніх ліцензованих програм закладів післядипломної освіти і передбачає досягнення здобувачами освіти заздалегідь визначених результатів навчання	здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/ або присудженням часткових освітніх кваліфікацій	передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям
<i>Форми освіти:</i>		
очна (курси підвищення кваліфікації, семінари, творчі групи, тренінги тощо), дистанційна (дистанційні курси, онлайнві конференції, вебінари тощо), очно-дистанційна (поєднання очної та дистанційної форм навчання – очно-дистанційні курси)	очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари)	одноразові лекції, відеоуроки, медіа-консультації, спілкування у сім'ї, з колегами, читання спеціалізованих журналів, телебачення, відео, незаплановані випадкові бесіди
<i>Де здобути:</i>		
заклади післядипломної освіти (переважно відповідно до місця проживання)	неурядові установи, приватні особи, платформи дистанційного навчання	будь-де
<i>Вимоги до закладів освіти:</i>		
наявність ліцензії на здійснення освітніх послуг	немає, оскільки їхня робота не регламентується державними органами. Такі заклади не повинні мати ліцензію, їхні програми – гриф, сертифікат – реквізити офіційних установ	немає, оскільки їх не існує
<i>Недоліки:</i>		
не завжди відповідають запитам слухачів, відсутність вибору тем, форм навчання тощо	її результати не завжди враховуються при атестації, часто педагоги не поінформовані про те, де можна повчитись	її результати не можуть враховуватися при атестації (виключення – складання сертифікаційних тестів)

Отже, для досягнення кращих результатів та підвищення ефективності навчання впродовж життя доцільно застосовувати поєднання формальної освіти (традиційних курсів підвищення кваліфікації), неформальної освіти (курсів та семінарів, що дозволяють швидко отримати необхідні навички) та самоосвіти (інформальну), що допомагає постійно підвищувати свій професійний рівень.

Розглянемо детальніше українські платформи та ресурси для самоосвіти вчителя в таблиці 3.

Таблиця 3

Українські платформи та ресурси для самоосвіти вчителя

<i>Портал Дія. Цифрова освіта</i> https://osvita.diiia.gov.ua	Безкоштовні освітні серіали для тих, хто хоче володіти цифровими навичками, ефективно та безпечно застосовувати технології в роботі, для професійного та особистісного розвитку
<i>Всеосвіта</i> https://vseosvita.ua	Сучасна платформа, яка допомагає вчителям професійно зростати та підвищувати педагогічну майстерність.
<i>ВУМ</i> https://vumonline.ua/	Дистанційна платформа громадянської освіти.
<i>УМІТИ</i> https://umity.in.ua/	Нова платформа освіти дорослих.
<i>Coursera</i> https://www.coursera.org/	Один з найвідоміших освітніх проєктів, завдяки якому всі бажаючі можуть прослухати лекції, запропоновані кращими університетами світу.
<i>Освітній Хаб - EduHub.in.ua</i> https://eduhub.in.ua	Цікаві та надзвичайно корисні курси, спрямовані на розвиток soft skills.
<i>Освітній хаб</i> <i>Вінницького державного педагогічного університету</i> <i>імені Михайла Коцюбинського</i> <i>NOTBOX</i>	Простір навчання й відпочинку, змістовного спілкування й нових знайомств, креативних ідей і гарного настрою в рамках реалізації дистанційного навчання, підвищення кваліфікації та підтримка і реалізація молодіжних ідей та проєктів.
<i>Prometheus</i> https://prometheus.org.ua	Українська платформа масових відкритих онлайн курсів, яка дає можливість переглядати безкоштовні навчальні курси університетського рівня від викладачів КНУ, КПІ, Києво-Могилянської академії та інших закладів вищої освіти.
<i>EdEra (Education Era)</i> https://www.ed-era.com/	Український освітній проєкт, мета якого — зробити освіту в Україні якісною, доступною та наявною у глобальному освітньому контексті.

Висновки. Безперервна освіта вчителів є необхідною у сучасному освітньому середовищі. Зміна соціокультурних та технологічних умов вимагає від педагогів постійного оновлення знань та навичок. Формальна освіта, яка базується на академічних структурах і програмах, залишається основним компонентом підвищення кваліфікації вчителів, але сама по собі не може забезпечити повний розвиток педагогічних кадрів.

Неформальна освіта, що включає в себе семінари та тренінги, доповнює формальну освіту, доповнює практичні навички кейсами для вирішення конкретних педагогічних завдань.

Інформальна освіта, що базується на самостійному навчанні та власному досвіді, стає все більш важливою для вчителів в процесі швидкого розвитку інформаційних технологій, сприяє розвитку критичного мислення та саморозвитку.

Інтеграція формальної, неформальної та інформальної освіти є ефективним підходом до підвищення кваліфікації вчителів у процесі реалізації освіти впродовж життя.

Важливо визнати, що підвищення кваліфікації вчителів є невід'ємною частиною підвищення якості освіти в цілому. Такий підхід сприяє створенню освітнього середовища, яке ефективно справляється з усіма проблемами та викликами сьогодення та має високий рівень адаптивності.

Література

1. Біда О., Орос І., Гончарук В., Тютя М. Розвиток системи освіти дорослих у різних країнах світу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія. 2022. Випуск 70. С. 92-98.
2. В МОН затверджено «Методичні рекомендації для професійного розвитку науково-педагогічних працівників». URL: <https://nubip.edu.ua/node/83070>.
3. Галузьяк В. М. Складові загальнопедагогічної компетентності вчителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського*. Серія: «Педагогіка і психологія». 2017. Випуск 49. С. 46-54.
4. Гапчук Я. Тенденції розвитку е-навчання у закладах вищої освіти країн європейського союзу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія. 2022. Випуск 72. С. 5-13.
5. Гома В. В. Управління процесом професійного розвитку вчителів. URL: <https://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp22/7/goma-v.v..pdf>
6. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
7. Дмитренко Н. Й., Волошина О. В., Кізім С. С., Мнищенко К. В., Нагорняк С. В. Розумна освіта у підготовці майбутніх учителів. Матеріали семінару СТЕ. 2023. 10. С. 414-429.
8. Душечкіна Н. Сучасні підходи до вивчення особистості професіонала. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія. 2022. Випуск 69. С. 50- 57.
9. Нагорняк С. В. Інноваційні тенденції розвитку сучасної педагогічної освіти. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2022. №9(11). С. 159-166.
10. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Пед. думка, 2016. 448 с.
11. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Редакція від 28.05.2023).
12. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (Редакція від 03.09.2023).
13. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22.
14. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (Редакція від 05.06.2023).
15. Про професійний розвиток працівників: Закон України від 12.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text> (Редакція від 27.12.2019).
16. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (Редакція від 23.03.2023).
17. A Memorandum on Lifelong Learning. URL: <https://www.uil.unesco.org/en/articles/european-communities-memorandum-lifelong-learning-issued-2000>
18. Dmitrenko N., Voloshyna O., Budas Iu., Davydiuk M., Oliinyk N. Formation of Teenagers' Value Orientations through Creolized Texts. *Postmodern Openings*. 2022. 13(1). P. 47-65. URL: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/384>
19. Lengrand P. An Introduction to Lifelong Education. Paris : UNESCO, 1975. P. 157.

References

1. Bida O., Oros I., Honcharuk V., Tiutia M. Rozvytok systemy osvity doroslykh u riznykh krainakh svitu [Development of the adult education system in different countries of the world]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: pedahohika i psykholohiia*. 2022. Vypusk 70. S. 92-98.
2. V MON zatverdzheno «Metodychni rekomendatsii dlia profesiinoho rozvytku naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv» ["Methodological recommendations for the professional development of scientific and pedagogical workers" was approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine]. URL: <https://nubip.edu.ua/node/83070>.
3. Haluziak V. M. Skladovi zahalnopedahohichnoi kompetentnosti vchytelia [Components of general pedagogical competence of a teacher]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.Kotsiubynskoho. Serii: «Pedahohika i psykholohiia»*. 2017. Vypusk 49. S. 46-54.
4. Napchuk Ya. Tendentsii rozvytku e-navchannia u zakladakh vyshchoi osvity krain yevropeiskoho soiuzu [Trends in the development of e-learning in institutions of higher education in the countries of the European Union]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: pedahohika i psykholohiia*. 2022. Vypusk 72. S. 5-13.
5. Homa V. V. Upravlinnia protsesom profesiinoho rozvytku vchyteliv [Management of the process of professional development of teachers]. URL: <https://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp22/7/goma-v.v..pdf>
6. Deiakі pytannia pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 serpnia 2019 roku № 800 zi zminamy [Some issues of improving

- the qualifications of teaching and research-pedagogical workers: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
7. Dmytrenko N. Y., Voloshyna O. V., Kizim S. S., Mnyshenko K. V., Nahorniak S. V. Rozumna osvita u pidhotovtsi maibutnix uchyteliv [Smart education in training future teachers]. *Materialy seminaru CTE*. 2023. 10. S. 414-429.
  8. Dushechkina N. Suchasni pidkhody do vyvchennia osobystosti profesionala [Modern approaches to the study of the personality of a professional]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni M. Kotsiubynskoho. Serii: pedahohika i psykholohiia*. 2022. Vypusk 69. S. 50-57.
  9. Nahorniak S. V. Innovatsiini tendentsii rozvytku suchasnoi pedahohichnoi osvity [Innovative trends in the development of modern pedagogical education]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii (Serii «Derzhavne upravlinnia», Serii «Pravo», Serii «Ekonomika», Serii «Psykholohiia», Serii «Pedahohika»)*. 2022. №9(11). S. 159-166.
  10. Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini / za zah. red. V.H. Kremenia [National report on the state and prospects of the development of education in Ukraine]. Kyiv: Ped. dumka, 2016. 448 s.
  11. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. [On higher education: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Redaktsiia vid 28.05.2023).
  12. Pro naukovu i naukovo-tekhnicnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 r. [On scientific and scientific and technical activities: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (Redaktsiia vid 03.09.2023).
  13. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII. [On education: Law of Ukraine] *Holos Ukrainy*. 2017. 27 veres. (№ 178-179). C. 10–22.
  14. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy vid 16.01.2020 r. [On complete general secondary education: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (Redaktsiia vid 05.06.2023).
  15. Pro profesiyni rozvytok pratsivnykiv: Zakon Ukrainy vid 12.01.2012 r. [On professional development of employees: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text> (Redaktsiia vid 27.12.2019).
  16. Pro fakhovu peredvyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 06.06.2019 r. [On vocational pre-university education: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (Redaktsiia vid 23.03.2023).
  17. A Memorandum on Lifelong Learning [A Memorandum on Lifelong Learning]. URL: <https://www.uil.unesco.org/en/articles/european-communities-memorandum-lifelong-learning-issued-2000>
  18. Dmitrenko N., Voloshyna O., Budas Iu., Davydiuk M., Oliinyk N. Formation of Teenagers Value Orientations through Creolized Texts [Formation of Teenagers' Value Orientations through Creolized Texts]. *Postmodern Openings*. 2022. 13(1). P. 47-65. URL: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/384>
  19. Lengrand P. An Introduction to Lifelong Education [An Introduction to Lifelong Education]. Paris : UNESCO, 1975. P. 157.

УДК 378.22-021.66:[001.891:005.336.2](477)
<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-75-69-75>

АЛЛА МЕЛЬНИК

<https://orcid.org/0000-0003-0598-9084>
al_la_melnik@ukr.net
аспірантка,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, вул. Острозького, 32

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ

У статті представлено характеристику теоретичних аспектів проблеми розвитку дослідницької компетентності в майбутніх викладачів вищих навчальних закладів у період магістерської підготовки. Доведено, що педагогічна підготовка магістрів виступає в органічній єдності загального, особливого й одиничного, зумовленої особливостями майбутньої професійної інноваційної діяльності, необхідністю поєднання фахової, педагогічної та науково-дослідної діяльності. Визначено однією з провідних світових тенденцій університетської освіти інтеграцію дослідницької та освітньої складових, схарактеризовано навчально-дослідницький нексус. Визнано пріоритетом професійної підготовки магістрів – розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця, який продукуватиме якісні зміни в суспільному та науковому житті, володітиме нестандартним мисленням та застосовуватиме новітні підходи.

Ключові слова: теоретичні засади, дослідницька компетентність, компетентнісний підхід, трандисциплінарність, освітній процес.